№ 136: ЗАЧАКЛУВАННЯ СВІТУ

Аптека мого дідуся

ХОСЕ-ЛУЇС МАРТІН ДЕСКАЛЬСО

29 ЛИПНЯ 2026

Фрагмент із книжки «Чому варто мати надію», український переклад якої вийшов у видавництві «Кайрос» 2004 року.

Середньовічна аптека на італійській фресці XV століття

Коли я заходжу до сучасної аптеки, а вони такі маленькі, чистенькі, гарненькі, я відчуваю, як стискається моє серце. Я розумію: це добре (або неминуче), що час іде вперед. І мають існувати ці маленькі, можна сказати, стерильні аптеки, в яких пляшечки, пілюлі та інше

причандалля старанно занесене за алфавітом в картотеки, класифіковане, з металевими табличками, як могли б бути упорядковані мила або викрутки.

Я з цим погоджуюся, але мені більше до серця, і я нічого не можу з цим поробити, розкішна й чарівна аптека мого дідуся — поєднання домашнього вогнища, салону танців та античного науково-літературного товариства. За горизонталлю вона могла вмістити в себе щонайменше п'ять сучасних аптек, і ще п'ять, зважаючи на майже недосяжну висоту її стелі. Плитка, що її покривала, завжди виблискувала, наче щойно натерта воском. Червоне дерево полиць, які висіли на стінах майже до самої стелі, могло б бути схоже на французький салон, якби 127 флаконч иків з найтоншої порцеляни, що притягували мій нажаханий дитячий погляд, не надавали кімнаті східного колориту. Абревіатури, якими вони були позначені, завжди викликали в мене особливий інтерес. Що має означати LIGN SANT? А може, отой BALS BENZ — це отрута? Для чого потрібний BROM ALC? Що за загадкове проносне PURG LE ROY?

Внутрішнє приміщення аптеки скидалося на лабораторію середньовічного алхіміка. Там мій дідусь, одягнений в сірий халат і озброєний старими окулярами, які він уживав тільки для цього, розтирав загадкові порошки, розмочував плоди і трави, виготовляв пілюлі.

То була, як ви вже зрозуміли, аптека, придатна для фантазій, найкраще місце, щоб жити тут в дитинстві. Все цьому сприяло: бюсти Гіпократа і Галена, гіпсова статуетка Меркурія і тієї пані, яка, наче прапор, підіймала чашу зі зміями, велетенські рекламні коробки, які прикрашали вітрину. Для мене, шестирічного хлопчика, то був справжній рай. Особливо, коли я міг випросити в дідуся як маленьку винагороду лакричні цукерки, жувальну гумку або смачні анісові палички.

Проте все це — лише дрібнички. Я б не згадував сьогодні цю аптеку, якби вона була такою ж, як і сучасні, хіба що пробуджувала б дитячу фантазію. Аптека мого дідуся була чимось більшим: то був осередок людяності, майже як церква, в якій фармацевт був священником і сповідником, батьком і порадником.

Аптека була наче великою сповідальнею громадського здоров'я. Тут усі діставали ліки й поради, пілюлі й дружбу.

До аптеки приходило все село: вдягнені в лахміття дітлахи, заплакані жінки, селяни, які затиналися на кожному слові. Вони приходили не для того, аби щось купити, якусь дещицю. Вони хотіли бути вислуханими. Мій дідусь був кимось набагато більшим за продавця коробочок. Він розмовляв, питав, допитувався. Ніхто не йшов з аптеки, не розказавши про своє лихо або про страждання хворого, який чекав на пораду в себе вдома. Аптека була наче великою сповідальнею громадського здоров'я. Тут усі діставали ліки й поради, пілюлі й дружбу. Я ніколи там не бачив анонімних покупців. У цій аптеці завжди більше зважали на серце, ніж на гаманець.

Про гаманець я кажу не метафорично. В аптеці мого дідуся тільки багатії розраховувалися готівкою. З кожних 100 селян, 99,5 платили, якщо рік був сприятливий, після збирання врожаю, у вересні. А якщо рік був поганий? Тоді все було в руках Провидіння, а моєму дідусеві залишалося лише повторювати, що він відкрив аптеку не заради грошей. На що бабуся, вдаючи з себе розгнівану, правила своє: «Для цього ти міг стати священиком». «А я й став священиком, — завершував розмову дідусь. — Священиком людських тіл, які теж підуть на небо». Я хочу пояснити, що моя бабуся справді лише «вдавала розгнівану». Вона б скоріш померла, ніж погодилася б, щоб дідусь «закручував гайки» стосовно бідних неплатників.

Ще менше грошей він отримував від родичів померлих. Коли сільським майданом проходила похоронна процесія, дідусь переглядав чорну книжечку, до якої він записував неплатників, підсумовував борги померлого і, сумно похитавши головою, проказував: «Він втрачає більше». І тихо виривав сторінку, немов відчуваючи себе винним за те, що ліки не стали на заваді смерті.

А одного дня смерть прийшла до самої аптеки. Я й тепер бачу чорну труну в центрі, в якій лежав блідий дідусь. Він був там, серед своїх слоїків і флакончиків, як імператор серед свого переможеного війська. Переможеного, адже мій дідусь добре знав, що всі його ліки не більш ніж костури або милиці, які давали лише ілюзію підтримки, не більш ніж хитромудрі вигадки, щоб налякати смерть і, між іншим, пояснити людям, що хтось або щось допомагає їм жити.

Я бачу людей із села, які грудневим ранком проходять через аптеку, щоб зі сльозами розповісти дону Сіріако, як вони вдячні йому за те, що він завжди давав ліки, загорнуті в поради і любов. Того дня аптека остаточно перетворилася на тепле-тепле домашнє вогнище. І навіть бюсти Галена і Гіпократа зрозуміли, що тіло є майже таким самим високим, як і душа. А допомагати своїм братам не страждати — майже те саме, що давати їм життя або пестити їхнє серце.

Те серце, яке в мені заходиться від болю, коли я потрапляю до гарних, антисептичних, крижаних сучасних аптек.

ХОСЕ-ЛУЇС МАРТІН ДЕСКАЛЬСО 29 ЛИПНЯ 2026

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in **/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php** on line **284**